

ՀԱՅՐԵՆԻԻ

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ս. Պատրիարք Հայրն հետեւեալ շըրջաբերական կոնգրէսը զրկեց մարաքաշաքիս բոլոր եկեղեցեաց քարոզիչներուն և գաւառական առաջնորդաց որոյ թարգմանութիւնը մայրաքաղաքիս Լաթիւրքի և Վազըթ լրագրաց մէջ հրատարակուեցաւ :

Ներսէս ծառայ Գրիստոսի եւ ողորմութեամբն Աստուծոյ Պատրիարք Կոստանդնուպոլսոյ եւ ամենայն քրիստոնէական օրհնեալ ազգիս հայոց :

Շնորհք, սէր, գթութիւն յամենայնամ Արարչէն եկեղեցին իջեցնելու համար ինչպէս առ համարէն ազգայինս մեր, եւ զամենեւին զձեզ զհաւատացեալս ի Գրիստոս ի յոյսն բնակից՝ պահպանեցէ որպէս յիշխանական՝ այն որ անգուցէն պահպանեն է Երայէլի :

Աստուածային նախախնամական տնօրէնութեամբ Հայոց ազգը զձեռն մասամբ յատարեւ է ի վեր Օսմանեան հզօր կայսրութեան հաւատարիմ հպատակն լինելով ջանացած է միշտ իւր անդրդուելի հաւատարմութիւնը պահել ամեն պարագայից մէջ առ գահն օսմանեանց, եւ իբրեւ կարեւոր եւ անբաժանելի տարր սոյն մեծագոր Պետութեան՝ ձիւն թափած է միշտ իւր սրտի մտօք ծառայութեամբ իւրովս անն օգտակար ըլլալ այս երկրիս բարգաւաճմանն, երկրագործութեան, վաճառականութեան եւ արհեստից զարգացման եւ մինչեւ իսկ վարչական գործոց բարեփոխման մէջ. այս գործունեաց հաւատարմութիւնն աւանդական է մեզ եւ յոյժ նուիրական եւ կարի սնկեղծ, եւ ընդ միշտ իբրեւ քրիստոնեայ ժողովուրդ Աստուծոյ՝ հարքն մեր եւ մեր հնազանդ մնացած նմբ եւ պիտի մնամք Գրիստոսի Տեառն մերոյ այն պատուական հրամանին համեմատ որով կհրամայէ մեզ՝ « առ զկայսերն կայսեր՝ եւ Աստուծոյն Աստուծոյ » : Մ. Բ. Ժ. 17 :

Արդ՝ ինչպէս ամեն ժամանակ, նոյն եւ առաւել եւս այժմ ներկայ պարագայից մէջ, ո՞ր Գերապատիւ Առաջնորդ եղբարք եւ ամենայն դասը սրբակրօն եկեղեցականաց, ստէպ քարոզիչք եւ յեղեղեղեղք մեր հայրենաւանդ հնազանդութեան եւ հաւատարմութեան պարտաւորութիւններն յունկն ամենայն հաւատացեալ սիրելի եղբարք մերոց, եւ բարեհաճեցէ յաճախ բացատրել Առաքելոյն հետեւեալ խօսքերը :

« Հնազանդ լերուք ամենայն մարդկեղէն ըստեղծուածոյ իբրեւ Տեառն, եթէ թագաւորի իբրեւ առաւել ումբ, եւ եթէ զատաւորաց իբրեւ ի նմանէ առաքելոց » : Պ. Բ. Ժ. 13 :

Գարձեալ, « Ամենայն անձն որ ընդ իշխանութեամբ է ի հնազանդութեան կացցէ, քանզի ոչ ուստեք է իշխանութիւն եթէ ոչ յԱստուծոյ, եւ որ երբ յԱստուծոյ կարգեալ են, այսուհետեւ որ հակառակ կայ իշխանութեան՝ Աստուծոյ հրամանին հակառակ կայ, եւ որք հակառակ կան՝ անձանց դատաստանն ընդունին, զի իշխանքն ոչ են յերկրի բարեաց գործոց՝ այլ չարեաց » : Պ. Բ. Ժ. 1-2 :

Սյլ եւ ինդրեմ ի ձէնջ ամենեցուն աւագ աչօք ի նկատի առնուլ ժամանակիս պարագայներն, սերտ սիրով եւ անքակտելի միաբանութեամբ գնալ ընդ միմեանս եւ ընդ ամենայն հայրենակիցս անխտիր թէ՛ ընդ կրօնակիցս եւ թէ՛ ընդ ոչ կրօնակիցս, ձեռք ձեռքի տալով եւ խորշելով ամեն տեսակ վէճերէ, ամենայն համբերութեամբ եւ երկայնատուութեամբ մնալ Աստուծոյ ամենակարող ողորմութեանը, կարեկցաբար եւ եղբայրաբար վարուելով ընդ ամենայն քաղաքացիս մեր, ամեն ժամանակեալի զգուշութիւն եւ շրջապէտութիւն, ըստ բանի իմաստնոյն. « Յիշեա՛ ո՛վ մարդ, ե՞րբ, ո՞ր եւ ընդ ում իցես » :

Աղօթեցէք, աղօթեցէք ստէպ, որպէս զի Աստուած հայր ազգաց եւ ազանց՝ մեր աշխարհին խաղաղութիւն պարգեւէ, ազատելով զմեզ վերահաս նեղութիւններէ, տաքնապէս եւ զմեզ չարչարող եւ տաքնապէսնող եւ մեր վրայ յարձակող անկարեկիր թշնամիներէն :

Սյլ եւ կը պարտաւորիմք գիշեր ցերեկ կրկնել մեր հանապազօրեայ աղօթքը առ Աստուած վասն պահպանութեան անդին կենաց մեր Օգոստոսիաթ թագաւորին Օսմանեանց Սուլթան Համիտ Բ. ի, եւ վասն կարողութեան եւ իմաստուն ղեկավարութեան ամենայն պաշտօնէից եւ նախարարաց եւ անդրդուելի զօրութեան եւ յաջողութեան Օսմանեան արիադունդ բանակաց, որպէս զի շնորհիւն Աստուծոյ եւ ընդ քաղցր հովանեաւ եւ հզօր պաշտպանութեամբ մեծի կայսերս մերոյ՝ անխտիր կատարեմք մեր կրօնական պարտաւորութիւնները՝ պաշտելով զՏէր մեր Յիսուս Գրիստոս, պահելով զԱստուածախօս բարբառ մեր եւ զազատ ինքնատարութիւնս վարժարանաց մերոց եւ վանօրէից, զի եւ այս պարտաւորութիւն պատուիրեալ է ի սրբոյ Աւետարանէն՝ ըստ այնմ թէ՛ :

« Եւ արդ աղաչեմ նախ քան զամենայն առնիլ աղօթիս, խնդրուածս, պաղատանս, գոհութիւնս վասն ամենայն մարդկան՝ մանաւանդ վասն թագաւորաց եւ ամենայն իշխանաց՝ զի խաղաղութեամբ եւ հանդարտութեամբ վարեացուք ղկեանս մեր եւ տմենայն Աստուածապաշտութեամբ եւ սրբութեամբ, զի այն է բարի եւ ընդունելի առաջի Փրկչին մերոյ Աստուծոյ » : Պ. Բ. Ժ. 1, 2, 3 :

Հաւել կը պարտաւորիմք ընդ ջերմեանդն աղօթից շարունակել աննախանձ զոհողութեամբ՝ այն նպատակներն ու օգնութիւնները՝ զորս չինայեց մինչեւ ցայժմ մեր հաւատարիմ ազգն առ Օսմանեան պետութիւնն՝ թէ՛ նիւթապէս եւ թէ՛ բարոյապէս կատարելով ըստ հրամանի առաքելոյն :

« Արդ հատուցէք ամենեցուն զպարտս, որում զհարկ՝ վհարկն, որում զմաքս՝ զմաքսն, որում ղերկիւղ՝ ղերկիւղն, որում զպատիւ՝ զպատիւն » : Պ. Բ. Ժ. 7 :

Եւ Տէր Աստուած զօրութեանդ՝ կազուսցէ՛ անասան զձեզ ամենեւին զառհասարակ Լուսաւորչեալ ժողովուրդս, իրկելով զձեզ եւ

զմեզ յերեւելի եւ յաներեւոյթ փորձութեանց, պաշտպանելով զմուտս եւ ղելս Ձեր եւ պահպանելով զընտանիս, զորդիս, զվանօրէս, ղեկեղեցիս, զվարժարանս, զանդաստանս եւ զամենայն հոգեւոր եւ մարմնաւոր ինչս եւ ստացուածս օրհնեալ ազգիս Հայոց, եւ անհուն ողորմութեամբ իւրով պարգեւեացէ՛ խաղաղութիւն ամենայն աշխարհի եւ անխտով անդորրութիւն երկրիս մերում :

Շնորհք Տեառն ընդ Ձեզ ընդ ամենեւին, եղբարք, ամէն :

Տուեալ ի Պատրիարքարանի Հայոց ի Կոստանդնուպոլսոյ ի 12 ապրիլի 1877 եւ մեր ՌԵԻԶ ի Գումգափու :

Մայրաքաղաքիս անգղիական դեսպան Վսեմ Լէյտար երէկ ժամը 10ին միջոցները Աղդ. Պատրիարքարան այցելութեան եկաւ իւր առաջին թարգմանին հետ :

Ս. Պատրիարք Հայրը յարգանք ընդունեց զվսեմ դեսպանը եւ կէս ժամու չափ գաղղիներէն տեսակցեցան :

Դեսպանին դալու եւ մեկնելու ատեն խումբ մը քահանայք սրահը կեցած ընդունեցին դեսպանը, ինչպէս նաեւ գեր. փոխանորդ Հայրը Պատրիարքարանի դռնէն զիմաւորեց, եւ մեկնած ատենն ալ մինչեւ դուռը ուղեկից եղաւ :

Դեսպանը բաժնուած ատեն բոլոր քահանայից առանձինն եւ փոխանորդ Հօր ձեռքը սեղմելով յարգանք ըրաւ :

— Կիրակի օր Ս. Պատրիարք Հայրը ի ննդրոյ ժողովուրդեան Ղաւթիոյ եկեղեցին վերաբերմամբ Ս. Պատրիարք մատոյց :

Եկեղեցւոյ համար նոր շինուած զգեստուց վրայ խօսելով զոր նախկին թաղ. խորհրդը պատրաստած էր, խորհրդոյն կալուածոց Հոգաբարձութեան անդամոց բարեպաշտական եւ ազգասիրական ջանքը գովեց ու օրհնեց. նորայէն վարժարանին համար ալ յայտարարեց թէ արդէն դպրոցը բացուած է եւ թէ մօտ ատենէն վարժապետանոց պիտի ըլլայ այն :

Այս առթիւ աւելորդ չեմք համարիր յիշել որ եկեղեցական զգեստները փուլ թուլ եւ խնամով լրացնելու համար Ղաւթիոյ ժողովուրդը այս տարի սովորականէն աւելի իւղագին տուաւ եւ ալ աւելի պիտի տայ, եթէ իւր ընտրական իրական իրաւանցը տէր ըլլայ :

... Խմբագիր .

Խնդրեմք որ ներկայս ձեր ազգօգուտ լրագրոյ մէկ անկիւնը հրատարակել բարեհաճիք :

Մեծապատիւ Մինաս Էֆէնտի Զերազ
իւր հեղինակութիւնն եղող «Գրական
փորձեր» էն հինգ օրինակ ընկերութեանս
թանգարանին նուիրած ըլլալով՝ կ'փու-
թամք մեր շնորհակալութիւնը հրապա-
րակաւ յայտնելու յիշեալ էֆէնտիին :

Ի Դիմաց Սահ. Սանուց Ընկ.
Ատենադպիր Ատենապետ
Ղ. Մ. Մէլիքեան Պ. Զեմեան
Ի Սամաթիա
17 ապրիլ 1877

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ
(ՏԵՒԷՆ 332)

Ուրուականները շատ անգամ թատե-
րակա՞ն ներկայացումներու մէջ ալ մատ
կունենան, զոր օրինակ հետեւեալ երե-
ւոյթը որ փարիզի մէկ թատրոնին մէջ
ներկայացուած է :

Վերջին արարուածին ատեն վարագոյ-
րը կը բացուի : Լուսնի լուսով թեթեւ
կերպով լուսաւորուած անտառ մը կերե-
ւայ որուն մէջ մարդասպանը կը տեսնուի,
որ իր արիւնշաթաթաւ ձեռքերու մէջ
արծէթնոյթերու ծրար մը բռնած է զոր
իր տէրը սպաննելով դողցած է, իրմէ
քանի մը քայլ հեռու լուսնի աղօտ լու-
սին մէջ խողխողելոյն դիակը կերեւայ,
բոլորովին տոգոյն և մահատիպ, ծառի
մը ստորոտը փռուած ուր իր ծառայն
սպաննած է զայն : Մարդասպանը, սար-
սափած յետս կընկրկի, յետոյ դէպի այն
կը յառաջանայ, որուն մի դժնդակ ժպիտը
իր սիրտը կը սառեցնէ : Գաշոյնը կը քա-
շէ, հարուած մը ևս կուտայ հարուածե-
լոյն, որ ատեն ուրուականը կանհետի և
վայրկեան մը վերջը նորէն կերեւայ : այս
անգամ իր արիւնշաղախ շապկին տա-
կէն մի մեծ վէրք կերեւայ : Մարդասպա-
նը կացին մը կը յափշտակէ և կրկին այս
սոսկալի ուրուականին վրայ կը նետուի
որ դարձեալ կ'անհետանայ : Ամենէն
վերջը կը տեսնուի սպիտակ պատանքնե-
րու մէջ պատեալ մեռեալներու մարմին-
ներ որ ալ և ձախ կողմէն ոտքի ելնե-
լով յանցապարտը ցոյց տալով մարդոց
արդարութեան կը մատնեն :

Բոլոր այս երեւոյթները զգալի ար-
դիւնք մը յառաջ կը բերեն և գրեթէ
աչքը կատարելապէս կը խաբեն :

Ի՞նչ է այս երեւոյթներուն պատճառը :
Ուրուականները թատրոնին տեսարանին
տակ պահուելու մարդոց պատկերներն
են, առանց «ըջի հայելի» մը անդրա-
դարձուած : որուն երկու կողմէն ալ այս
պատկերները և դերասանները կը տես-
նուին : Մութ տեղ մը կեդրոնահայեաց
դրուած առանց «ըջի մեծ հայելի» մը
առջեւ կեցիր և կանթեղի մը լուսով
լուսաւորուէ, կը տեսնաս որ քու պատ-
կերդ՝ ապակին միւս կողմը կը շինուի
իբր թէ հասարակ հայելի մը եղած ըլ-
լար : Այս պարագայիս մէջ ապակիէն
անդրադարձած լոյսը աւելի սաստիկ կըլ-
լայ քան հայելիինը, երբ մութ մարմին-
ներու լոյսը անդրադարձնէ :

Ըսածս աւելի լաւ հասկնելու համար
այնպիսի օրինակ մը տամ զոր ամէն մարդ
անձամբ դիտած է : Գիշեր ատեն երկա-
թուղիով ճամբորդութիւն ըրած ժամա-
նակ, սրճարան մը գտնուած ատեն կամ

տան մը պատուհանին քով նստած ա-
տեն, եթէ ապակիներուն մէջ նայիք,
ձեր պատկերը և բոլոր նստողներուն և
ուրիշ նիւթերու պատկերը անդի կողմը
աղօտ կերպով պիտի տեսնաք նոյն հե-
ռաւորութեամբ որ ապակիէն կը գըտ-
նուիք : Աղօտ երեւալուն պատճառը այն
է որ այդ ապակիները լաւ ապակի չեն
և երկրորդ լուսոյ մէկ մասը կը կորսուի,
փոքր մասը կանդրադառնայ ապակիին
մէջէն : Երբոր գիշեր ատեն լաւ լուսա-
ւորուած փողոցի մը մէջէն անցնինք և
մութ կամ քիչ լոյս ունեցող խանու-
թի մը պատուհաններէն ներս նայինք,
ապակիներուն միւս կողմը անցորդներուն
պատկերը կը տեսնուի : Այս երեւոյթնե-
րը ցորէկ ատեն չեն պատահիր, վասն զի
արեգակին լուսին աղդեցութենէն կը
կորսուին :

Եթէ ապակիին միւս կողմը մարդիկներ,
դերասաններ ևն. գտնուին նոյն հեռա-
ւորութեամբ որ դուն կը գտնուիս ապա-
կիէն քեզմէ անդրադարձած պատկերդ
այն մարդիկներուն քով կեցած պիտի
գտնուի, և եթէ այդ անդրադարձած
պատկերին քով գտնուող մարդիկներն
ալ լուսաւորուին, այն ատեն կրնան ուր-
ուականին կամ լաւ եւս է ասել պատ-
կերին մօտենալ, անոր ձեռք տալ ևն.
ևն. ի մի բան ուրուականներու երեւոյ-
թը յառաջ կուգայ :

Փարիզի թատրոնին մէջ քիչ մը վերը
պատմած երեւոյթը յառաջ բերելու հա-
մար ահագին հայելի մը պէտք եղած է,
երեք քառակուսի կտորներէ բաղկաց-
եալ որոց ամէն մէկը հինգ մետր կողմ
ունին և 4500 ֆու. արծած են : Հայելին
կեդրոնահայեաց դրութեամբ մը դըր-
ուած է որ կերպով մը վեր կը քաշեն և
պէտք եղած ատեն տեսարանին խորը
կը դնեն և արդէն թատրոնին սրահը և
տեսարանը մութցուցած ըլլալով, ինքն
ալ թափանցիկ է, բնաւ չտեսնուիր :

Մասնաւոր մարդիկներ ճիւղի և այլ
զարհուրելի զգեստներ հագած վերջա-
պէս ինչ տեսակ պատկերներ պէտք է
ցուցնել, նոյն զգեստով տեսարանին տա-
կը կը կենան ընդարձակ խողովի մը մէջ
որ տեսարանին տախտակամածին վրայ
բաց կը մնայ ամբողջ գործողութեան
ժամանակ : Անոնք պէտք եղած կացու-
թեամբ կը կենան և հայելին ալ այնչափ
մը կը ծռեն մինչեւ որ մարդոց անդրա-
դարձած պատկերը երթայ հոն ուրկէ
հանդիսատեսները պիտի տեսնեն : Խիստ
սաստիկ լոյս մը այդ ծածկուած մար-
դիկները չափազանց կերպով կը լուսաւո-
րէ, և այս լոյսն ալ ելեւթարական կան-
թեղն է :

Մեղեալը յօդուք ըստով

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

Կըսուի թէ վեհ. Սուլթանը այսօր
Շուսուս պիտի երթայ, իւր կայսերազուն
եղբայր Բէշատ Էֆէնտին ալ կ'արտ. սա-
կայն այս լուրը հաստատուած չէ :

— Ահմէտ փաշայի հրամանատարու-
թեամբ Վոսփորէն դուրս ելնող զրահա-
ւոր նաւատորմին հրաման եղեր է որ Սև
ծովու եզերքը գտնուած ռուսական նա-
ւահանգիստները ռմբակոծելու երթայ :

— Վոսփորի մարտկոցներուն մէջ դըր-
ուելու համար ֆրուրի 8 խոշոր թնդա-
նօթ խրկուեցաւ :

— Փօթին ռմբակոծող նաւատորմը 4
զրահաւորէ և մէկ փայտակերտ պատե-
րաղմական նաւէ կը բաղկանայ Հասան
փաշայի հրամանատարութեանը ներքեւ :

— Անգղիա մեծաքանակ հանքածուխ
համբարեր է և հրաման ըրեր է որ Ճիպ-
րալթարի նեղուցին դօրաց թիւը 25,000ի
եղնէ :

— Հօպարթ փաշա Բէթիմօ շոգենա-
ւով և երկու մարտկոցաւոր նաւերով ամ-
սոյս 21ին կալացէն Սիլիսթրէ և Ռուս-
ճուք գացեր է. նոյն միջոցին ռուսք ալ
կալացն ու իպրայիլը գրաւելով, Բէթի-
մօի ընթացքն արգիլելու համար ջրանց-
քին բերանը ծովային ռուսքեր դրեր են,
յորմէ Բէթիմօ պարտաւորեր է Ռուս-
ճուք մնալ : Հօպարթ փաշա Բէթիմօ շո-
գենաւը պաշարումէ ազատելով Սուլի-
նա բերելէ վերջը, վարնայի ճամբով Պօ-
լիս պիտի դառնայ Միջերկրականի նա-
ւատորմը կրետէ տանելու համար :

— Օսմանեան զօրքերը նկատելով որ
Ռուսիա իր յարձակման ընթացքը փոխեր
է, ֆալաֆաթը գրաւելու համար ծանր
կը շարժին :

— Փէթրսպուրկէն 22 թուով եկած
հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Ռուսիա
Հոլանտայի մէջ 300 միլիոն ռուպլի փո-
խառութեան ստորագրութիւն մը բա-
ցեր է :

— Լոնտրայէն ապրիլ 20 թուով եկած
հեռագիր մ'ալ կը ծանուցանէ թէ խել
մը անգղիացի պաշտօնակալաց հրաման
եղեր է որ օսմանեան բանակին մէջ ծա-
ռայութեան մտնեն :

— Հեռագիրները կը ծանուցանեն թէ
Գաղղիոյ կառավարութիւնը զինուորական
պատրաստութիւն ընել սկսեր է, այնպէս
որ Գերմանիոյ զինուորական զօրութեան
հաւասար զօրութիւն ունեցած է այսօր :

Գաղղիոյ այս պատրաստութիւնը մեծ
մտաւորանշութիւն պատճառած է Գեր-
մանիոյ, այնքան որ Գերմանիա դարձ-
եալ պարտաւորեր է Գաղղիայէն այս մա-
սին բացատրութիւն ուղղելու :

Միւս կողմանէ Անգղիոյ կառավարու-
թիւնն ալ նոր սկսեալ նաւերը շուտով
լինցնելու և 5 զրահաւոր ևս պատրաս-
տելու հրաման ըրեր է : Խորհրդարանն
ալ արեւելեան խնդրով սկսած է պարա-
պիլ որոյ համար շարունակ հարցումներ
կըլլան կառավարութեան իւր բռնելիք
ընթացքին համար : Լորտ Տէրպի խոր-
հրդարանին մէջ յայտարարեց թէ ռու-
սական շրջաբերականին այն մասը յո-
րում Ռուսիա ինքզինքը եւրոպական չա-
հուց ներկայացուցիչ կը ցուցնէ, Անգ-
ղիա երբէք չընդունիր, և ոչ իսկ յիշեալ
յայտարարութեան փաստերը, պատ-
ճառները և եզրակացութիւնը :

— Կառավարութիւնը պաշտօնական
ծանուցմամբ կիմացնէ թէ ներկայ պա-
տերազմին պատճառաւ հետեւեալ մի-
ջոցները ձեռք առնուած են, որոնք ապ-
րիլ 29էն սկսեալ գործադրելի են մինչև
ցվերը պատերազմի :

1. Շոգենաւներու կամ առագաստա-
ւոր նաւերու արեւուն ծագելէն առաջ
և խոնարհելէն վերջը Տարտանելի և

Հոսփորի նեղուցներէն ներս մտնելը կամ դուրս ելնելը արգիլեալ է :

2. Սե ծովու մէջ Վասփորի նեղուցը դրուած երկու (Բումէլի և Անատուփէնէրի) նոյնպէս ճարտանկի նեղուցին Սէտալ Պահրի և Քուսքալէի երկու փարոսներէն զատ միւս փարոսները արգիլեալ են :

Այս չորս լապտերները զինուորական հրամանատարաց կողմանէ հրաման ըլլալուն պէս ինքնին պիտի մարին :

3. Միգամած օրերու մէջ թնդանթ արձկել որ կրնայ գրգռութիւն տալ, արգիլեալ է այսուհետեւ :

— Երեսփոխանական խորհրդարանը իր մէջէն պատգամաւորութիւն մը ընտրեց մայրաքաղաքիս անգղիական դեսպանին գալուստը շնորհաւորելու համար յանուն Ազգին :

Սոյն պատգամաւորութեան անդամք են փոխ-նախագահ Պէհաէտտին Էֆէնտի, Ենիշէհիրլի զատէ Ահմէտ Էֆէնտի, Յէսչիհ Էֆէնտի և Սատրի Էֆէնտի :

— Կառավարութիւնը Ֆիլիպէն արմտիք դուրս հանելը արգիլեց :

— Շէվրէթ փաշա որ Սէրտար Էքրէմի գնդապետ անուանեալ էր, շաբաթ օր Շուսնու մեկնեցաւ :

— Սապահ կըսէ թէ 1880 հազար օխայ աղ բարձող ռուսական դրոշակ կրողնաւ մը Պաթումի բացք տեսնուելով և օդին գէշութեան պատճառաւ չկրնալով փախչիլ, օսմանեան նաւերը զայն գրաւեցին :

— Պէօլիքտէրէի ռուսիոյ դեսպանատան առաջ ծովու մէջ ական (թօրփիլ) շինուած ըլլալը ձնորաներէն տեսնուելով և կառավարութեան իմաց տրուելով, կառավարութիւնը զանոնք քակտելու հրաման քաւ :

— Սոմանեան կայսրութեան այլ և այլ քաղաքաց մէջ ուր որ Գերմանական հիւպատոսք չեն գտնուիր, ռուս հպատակները իտալական հիւպատոսաց պաշտպանութեանը պիտի յանձնուին, և ուր որ իտալական հիւպատոսք ալ չը գտնուին, Աւստրիական հիւպատոսաց պիտի յանձնուին :

— Մայրաքաղաքիս ռուսական գործակատարին առ Բ. Գուռն տուած ծանուցագրին վրայ որով Ռուսիոյ կառավարութիւնը պատասխանատու կը ճանչէր զԲ. Գուռն ի թէ թուրքիոյ քրիստոնէից ու է վտանգ մը պատահի, մայրաքաղաքիս մէջ գտնուած քրիստոնէայք իրենց դեսպանատանց գիր մը տուեր են առարկելով թէ իրենք Պօլսոյ մէջ այսպիսի երկիւղ մը չունին և եթէ վտանգ մ'ալ պատահի, իրենց դեսպանատանց զիմեւ պարտաւոր են և ոչ Ռուսիոյ կառավարութեան, հետեւաբար Ռուսիոյ տէրութեան առ Բ. Գուռն այդպիսի առաջարկութիւն մը ընելը իր սահմանէն դուրս է :

— Շաբաթ օր ահաւոր հրդեհ մը պատահեցաւ Ֆէնէր որ 8 ժամ տևեց և ծովեզերեայ տունէ մը ելնելով քանի մը ճիւղի բաժնուեցաւ անմիջապէս և 500 էն աւելի տուն մոխիր դարձուց :

Այս հրդեհին տուած վնասը սաստիկ կը պատմեն. հրկիզելոց գրեթէ մեծագոյն մասը աղքատ ընտանիքներ են, որք կը

բաղկանան հայէ, տաճիկէ և յոյնէ. վերջինք բաղմամբիւ են :

Սեղանաւոր Պ. Զարիֆիի որդին կիրակի օր անձամբ Ֆէնէր երթալով, հրկիզելոց անուաները գրեթէ և տուն գլուխ անխտիր մէյմէկ 30 նոց թուղթտուեր է: Նոյնպէս պատուիրերէ որ ուղղորթալով երթայ բնակի առանց վարձքի, ինք բաղմամբիւ սենեակներ բռնած ըլլալով: Իմացանք որ վեհ. Սուլթանը ժամը 1 ինմիջոցները մինչև Ֆէնէր դացեր է հրդեհին համար և նուէրներ պարգև եր է

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պաթումի բանակին հրամանատար Հասան փաշայի կողմանէ առ զինուորական նախարարն ուղղեալ.

Պաթում 15-27 ապրիլ երեկոյ. « Իմ այսօրուան հեռագրաւ ծանուցած էի թէ ռուսաց հետ փոփոխակի թնդանթ կարճակինք, և սակայն կըռիւր վերսկսած չէր :

« Վերջերք մեծ կռիւ մը տեղի ունեցաւ. թշնամին չկրնալով մեր օժանդակ զօրաց կրակին դիմագրել, ետ քաշուեցաւ և իւր բանակատեղին դարձաւ բաղմամբիւ մեռեալ թողլով: Մեր զինուորները բաւական զէնք և գոյք աւար առին :

Պասիքէթի ուղղեալ ռուսիոյ հեռագիր մը. Պաթում 15/27 ապրիլ.

« Այսօր ամբողջ օրը կռուեցանք. Զիւրուք-Սուլի Ալի փաշա իր մարդիկներով ռուսաց կատաղի յարձակման գէմ դրաւ ահագին կորուստ մը պատճառելով անոնց :

« Մեր զինուորները ռուսներէն բաղմամբիւ հրացան, թուր և մթերք առին :

« Մեր կորուստը քանի մը մեռեալ և չորս վիրաւոր են :

— Տրապիզոնէն Պասիքէթի ուղղեալ մանաւոր հեռագիր մը կըսէ թէ Շէվրէթի և ֆօթի ռաբակուելով այրեր են :

Անկանոն զօրաց կողմանէ ռուսական յառաջապահ գնդին հետ տրուած կռիւներուն մէջ, կըսէ հեռագիրը, 3 թնդանթ ինկեր են օսմանեան զօրաց ձեռքը :

— Լա թիւրքի կըսէ թէ նաւատորմի մը կը պատրաստուի Միջերկրականի ջուրերը երթալու համար, 12 նաւէ բաղկացեալ որոց մէկ քանին զրահաւոր են. այս նաւատորմի մը Հիւսէյին փաշայի հրամանատարութեան ներքեւ պիտի դրուի :

— Բնիկ իւսքիւպցի Հօճա Բիֆաթ է. ֆէնտի կամաւորաց գունդ մը պատրաստել սկսեր է երէկուէն: Իիֆաթ է. ֆէնտի արդէն Գարատաղի պատերազմին մէջ անուանի եղած է և ի դարձին Մէհիտիյէ և շքադրամ ընդունած է :

— Ճանիկի կառավարիչի որդի Ալի պէյ ալ կամաւոր հաւաքել սկսեր է :

— Վագբէթ կըսէ թէ Ասիոյ բանակէն եկած հեռագիրները կը ծանուցանեն թէ կայսերական զօրքերը ռուսաց վրայ մեծ յաղթութիւն մը տարեր են. սակայն չըսեր թէ ո՛ւր տեղի ունեցեր է այս կըռիւր և թէ մանրամասնութիւնը ի՞նչ է :

— Զրոյց կայ որ Վիտինի բանակին քանի մը գունդերը կլատովա, փալուքա և նէկօթինը պիտի երթան գրաւեն, Սեր-

վիան ռուսական արշաւանքէ աղատ պահելու համար :

— Կիրակի օր նախարարները, զօրապետները և ծովային զօրավարները սպարապետի դուռը զինուորական ժողով մ'ըրին, ուր ներկայ կը գտնուէին առաջին սենեկապետ Նաֆըզ փաշա և Սուլթանին զինուորական զօնդին գլուխ Սէյիտ փաշա :

Յետոյ նախարարները Բ. Գուռն երթալով, մինչև իրիկուն խորհրդակցութիւն մը ունեցան, զոր մեծ Եպարքոսը Սուլթանին հաղորդեց իրիկունը :

— Պասիքէթ կըսէ թէ նախարարները և իւլէմաները իրենց ունեցած ձիերը Սպարապետութեան տրամադրութեան ներքեւ պիտի գնեն: Այս ձիերը Աւստրօ-Հունգարիայէն ծախու առնուած և սակայն Աւստրիայէն արգիլուած ձիերուն տեղը պիտի գործածուին :

— Վանտալիա ամերիկեան քօրվէթը շաբաթ իրիկուն մայրաքաղաքս հասաւ :

— Պէլճիգայէն 80,000 հրացան ծախու առեր է Սպարապետի դուռը :

— Թամիզի մէջ նոր շինուած Համիտիյէ և երկու զրահաւոր քօրվէթները այսօր վաղը մայրաքաղաքս կը հասնին :

— Վեհ. Սուլթանը Պաթումի հրամանատար Հասան փաշայի ձեռք բերած յաջողութեանց համար հեռագրաւ գոհունակութիւն յայտնեց :

— Սուլթանը Զիւրուք-Սուլի Ալի փաշայի Մէհիտիյէի « մեծ սպայի » աստիճանը նուիրեց :

— Արտաքին գործոց նախարարի խորհրդական Գարաթօտօրի Էֆէնտի Օսմանիէի մեծ սպայ. յիշեալ պաշտօնատան ընդհանուր քարտուղար Համալճեան Սարգիս Էֆէնտի Մէհիտիյէի մեծ սպայ անուանեցան :

— Լորտ Տէրպիէն ուղղեալ հեռագրի մը համեմատ Զօրավար Սիր Արնօլ Քէմպալի հրաման եղեր է Աօրիոյ բանակը երթալու իբրեւ անգղիական գործակատար, հետն ունենալով Մէթլան Տուկալ տեղակալը որ Անգղիայէն մայրաքաղաքս գալու համար ճամբայ ելեր է :

Այս երկուքը արդէն Սերվիոյ պատերազմին ալ գացած էին :

— Ռուսիոյ կայսրը Պիրսուլա զօրահանդէսին մէջ հետեւեալ խօսքն ուղղեց է սպայներուն.

« Զեր մեկնելէն առաջ զձեզ կօրհնեմ: Երբ թշնամւոյն հանդիպիք, արի եղիք. ձեր գունդերուն փառքը պահեցէք: Զեր մէջ նորահաս գունդեր կան որոնք կրակ տեսած չեն. կը յուսամ որ ետ չպիտի մնան և քաջութեան մասին իմ վաղեմի գունդերուս հաւասարելու պիտի աշխատին: Կը փափաքիմ որ շուտ դառնաք փառք պատկուած :

« Ողջամբ մնացէ՛ք, պարոնայք: Եթե տոյ զօրաց դառնալով ըսեր է :

« Երթա՛յք բարեաւ, զաւակներս: Զինուորները խնդութեան աղաղակներով պատասխաներ են կայսեր խօսքերուն :

Թիւրասիօլի մէջ ալ Աղեքսանդր կայսրը սա խօսքերը արտասաներ է :

« Զօրակա՛նք, ի սկզբանէ անտի վարանեցայ զձեզ պատերազմի խրկելու և միշտ կուշացնէի այս վայրկեանը, չուզե՛

լով ձեր արիւնքը թափել. բայց երբ Ռուսիոյ պատիւը կանարգութիւն, համադրուած եմ որ մինչեւ մեր վերջին շունչը զայն պահպանելու չափտի դանդաղիմք: Ուրեմն Աստուած Ձեզի հետ ըլլայ. լիովին յաջողութիւն կը մաղթեմ Ձեզ:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆՑԻ ԱՅՐԻ ԿՆՈՋ ՄԸ ՄԱՀԸ

Անգղիական ամսաթերթէ մ'առնելով կը հրատարակենք հետեւեալ նամակը զոր ութ եւ տասնամեայ այրի կին մը թողած է իր կանխաճառ մահուանէն ետքը: Այս նամակը զարմանալի բայց միանգամայն ցաւալի նկարագրութիւն մ'է Հնդկաստանի մէջ այրի կանանց վիճակին, ուր վեց եւ տասն եւ վեց տարեկան հասակներուն մէջ տեղ ութսուն հազար այրի կանայք կան:

«Ես, Շրոուսգի Գուսում Գումարի, կը կտակեմ քրոջս Գատումին 510 ռուբլինոց երկու արծէթուղթ, որոնց տէրն եմ: Քոյրս ինչ որ ուզէ, այնպէս թող ընէ յիշեալ արծէթուղթերը: Բոլոր գոհարեղէններս ծախելով այս թուղթերս գրեցի: Ասոնք քրոջս կուտամ յօժար կամօքս: Եղբօրս հարսին կը թողում վզի շղթայ մը, եւ բոլոր միւս ստացուածներս կը կտակեմ մօրս: Տան մէջ 140 ռուբլի ունիմ: Այս ստակէն թող վճարուի յուղարկաւորութեանս ծախքը: Մնացածը կուտամ մօրս:

Ալ ինչ ըսեմ. ինչ օգուտ իմ ապրելէս: Ձեմ ուզեր սխալ ճամբու մէջ քայլել, ուրեմն ալ ինչ կրնամ ընել ապրելով: Հընդկաց կրօնքը կանուխ ամուսնութեան թոյլ տալով շատ գէշ ըրած է: Մայր իմ, ցաւով կը թողում զքեզ: Ներէ բոլոր յանցանքներուս: Ժամանակէս շատ առաջ կերթամ: Ձէի կրնար ներում խնդրել խօսքով, ուստի գրութեամբ կը խնդրեմ: Բախտը սահմանած էր ինծի այսպէս մեռնել: Թող մէկը չցաւի ընծի համար: Յանցանքը մէկուն չէ: Մայր իմ, իմ պատճառաւ մէկը չէր սիրեր զքեզ, բայց հիմա ամեն մարդ շատ պիտի սիրէ զքեզ: Մօրաքոյրս որ խնամ տարաւ ինծի, իր ծանրութեամբն ոսկի կարծէ. հոգ տար անոր: Շատ կը ցաւիմ որ հրաժեշտի ողջոյնս չտուած կը մեկնիմ անկէ, բայց այս եղած է իմ բախտս, կաղաչեմ որ Աստուած թողու մեղքերս, եւ ազատէ հոգիս դժոխքէն: Թոյն առած ըլլալով հիմա միտքս աղէկ վիճակի մէջ չէ: Այսպիսի վրայ Հնդկաստանցի այրի կնոջ մը վշտէն աւելի մեծ վիշտ չկայ: Երբ ամուսնացայ հազիւ տասն եւ չորս տարեկան էի: Հիմա տասն եւ ութ տարեկան եմ: Այլ ես վիշտ կրելու պատճառ մը չեմ տեսներ: Ինչո՞ւ Աստուած կին բռնադիւ, եւ ինչո՞ւ այսչափ շատ պիտի տանջուիմ: Այսուհետեւ վրաս գալու ամօթին պատճառաւ զիս այս կեանքէս կը զրաւեմ: Փոքր տղոց ձեռքով ափիոն գնել տուի, իւրաքանչիւր անգամ տասը կամ տասն եւ հինգ փարայի ափիոն առնել տալով տասն երկու դահեկաննոց ափիոն ժողովցի, եւ ամէնը մէկէն կլնցի: Աւելի ափիոն առնել չտուի, զի մի գուցէ բռնուիմ: Բաց ափիոնէ ուրիշ բան կերած չեմ: Ամուսնանալէս ի վեր գէթ օր մը եր-

ջանկութիւն վայելած չեմ, ուստի կենացս վախճան կուտամ: Այս թուղթը ցուցուցէք բոլոր բարեկամներուս:

(Աւագ-Բեք)

ԹԱՏՐՈՆ

ԲԱՐԵԿԱՄ ՄԱՆԿԱՆՑ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

1876

Այս ընտիր գործը՝ որոյ օգտակարութիւնն ու կարեւորութիւնը ամէն ընթերցասէր նա մանաւանդ տղայոց բարոյական դաստիարակութեանը փափաքող ազգայնոց յայտնի է, 1876 տարւոյ յունվար մէկէն սկսեալ՝ 15 օրն անգամ մը իւր հանդէս հրատարակուած է մինչեւ 1876 դեկտ. վերջ, մաքուր թղթով եւ աղնիւ տպագրութեամբ:

Այս գործոյն ամբողջ տարեկանը՝ (24 թիւ, քառածալ մեծագիր 105 պատկերներով) մասնաւոր խնամք եւ վայելուչ կերպիւ կազմուած՝ կը գտնուի միայն Փարիզու եւ Մէրճան չարչը Պաշտասար Ազայի գրատունները՝ ի Գին:

Մէկ ու կէս Մէճիսիյէ:

ՆՈՐ ԴԱՍԱԳԻՐԻ

ՏԻԵԶԵՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԻԱՑ

Գ. Ս. ԽԱՊԱՅԵԱՆ

Յուսիսեմ Ս. Յակովբեանց

Երուսաղէմայ տպարանէն ի լոյս ընծայեալ սոյն աշխատասիրութիւնը որ եղանակացոյց եւ կողմնացոյց պատկեր մ'ալ ունի մէջը եւ որ 240 երեսէ բաղկացեալ է, ազգային վարժարանաց մէջ գործածուելու յարմար դասագիրք մը կրնայ ըլլալ:

Կը ծախուի բոլոր գրավաճառաց քով:

ՄԱՐԻՕՆ ՏԸԼՈՐՄԻ ԽՈՍՏՈՎԱՆԱՆԲԸ

Կ Ա Մ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՏԱՐՓԱՆԲ

Հեղինակ

Էմիլ Գ. Սէրէտ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ

Գ. ՉԷԼԷԷԷԷ

Սոյն հրահանգիչ վէպին հայերէն թարգմանութեան Բ. Հատորը Պոլիս հասած ըլլալով, կը գտնուի Ս. Ղ. եւ Եղւման գրատունը՝ Եէնի-ճամի Զիլին-կիրէր ճատտէսի թիւ 2, եւ ուրիշ գրավաճառաց քով: Գին 2 ֆրանք:

Ամբողջ գործը չորս կամ հինգ հատորէ պիտի բաղկանայ:

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԲՆԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ

ՆԱԽԿԱԿ, ԴԱՍԵՐՈՒ ԵՒ

ԺՂՈՎՐԴԵԱՆ ԶԱՄԱՐ

Երկասիրեց Մ. Յ. Աղապալեան

Այս ամենակարեւոր գիտութեան սկզբունքները ժողովրդեան ամէն կարգերուն մէջ տարածող եւ միանգամայն ազգային վարժարանաց նախնական դասերու յարմար դասագրքի մը պակասութիւնը ի վաղուց անտի զգալի եղած էր: Ահա այս պակասը լեցուց այս անգամ մեծ. Մկրտիչ էֆ. Աղապալեան երկասիրելով եւ հրատարակելով սոյն կարեւոր մատենիկը որ վերջիշեալ կրկին նպատակներուն խիստ լաւ կը ծառայէ:

190 երեսէ բաղկացեալ եւ 33 փորագրեալ գեղեցիկ պատկերներով զարդարուած է:

Կը գտնուի Եէնի-ճամի Զիլին-կիրէր ճատտէսի թիւ 2. Ս. Ղ. եւ Եղւման գրատունը եւ ուրիշ գրավաճառաց քով: Գին 1 ֆրանք:

ՄԻՆԱՍ ԶԵՐԱԶ

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՐՁԱՊԵՏԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ ՄԷՋ ԽՕՍՈՒԱՄ ՃԱՌԵՐ

Արամեան տպագրութիւն

Մեր ազգին համար մահու եւ կենաց խնդիր ըլլող դաստիարակութեան խնդրոյն վրայ կը խօսի այս գիրքը, որ այժմ նոր կարեւորութիւն մ'ալ ստացած է՝ դաստիարակութեան խնդրոյն մինչեւ Ազգային ժողովոյ ատենաներ ներկայանալով, մանաւանդ որ հեղինակը Մեծ. Նուրեան էֆէնտի տեղեկագրին մէջ յիշատակուած ուսումնական յայտագրին վրայ ալ ընդարձակ խորհրդածութիւններ ըրած է:

Կը ծախուի Ս. Ղ. եւ Եղւման գրատունը եւ ուրիշ գրավաճառաց քով: Գին մէկ տասնոց թուղթ:

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

ԲԱՆԱԼԻ

ԱՆԳՂԻԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

ՎԱՍՆ ԶՈՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱՑ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՑ

Գ. Պաշտասար

Անգղիէէն լեզուն դիւրաւ ուսուցանելու ընթացքով յորինուած սոյն փերականութիւնը, որուն իւրաքանչիւր կոնոնաց վրայ առանձին առանձին հրահանգներ դրուած են խիստ դիւրուայց ոճով, կը ծախուի Զաքարիայ Զաւորեան խան թիւ 12 Արամեան տպարանը եւ Մէրճան գրավաճառ. Արապեան Պաշտասար ազայի խանութը Գին 2 1/2 ֆրանք:

ՇԱՀԷՆՆ Ի ՍԻՊԻՐ

ԿԱՄ

ՊԱՂԹԱՆԱՆ ԶԱՅԸ

ԳՐԵՑ

Ս. ՏԷՐ ՍԱՐԳՍԵԱՆՑ

Ներսէս Ե. Կաթողիկոսի օրով, իւր ազատամիտ գաղափարացն համար Սիպիւրիա աքսորեալ Շատախցի Շահենի կենսագրութեանը հետ, մեր ազգային գաւառական, ընտանեկան եւ ընկերական հին եւ նոր կենաց յատուկ նկարագիրն ընող վիպասան սկան ձեւի տակ յորինուած ընտիր եւ հետաքրքրական աշխատութիւն մ'է 408 երեսէ բաղկացեալ, յորում ժրջան հեղինակն գաւառական կենաց նկարագրին հետ չէ զլացած նաեւ մեր գաւառական կենաց ճոխ բարբառներու ու ոճերուն մէջէն ընտրելագոյններն առնելով հայ բանասիրաց իւր ճաշակ ներկայացնել:

Հետաքրքրական ընթերցման արժանի սոյն գիրքը կ'գտնուի զխաւրարար Կ. Պոլիս Եէնի ճամի փողոց Զիլին-կիրէր ճատտէսի Ս. Ղ. Եղւման գրատունը եւ բոլոր գրավաճառաց քով: Գին 2 ուկէս ֆրանք:

ՊԱՅՄԱՆՔ ԲԱՃԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
Հայրենիք երեքշաբթի եւ չաբաթ օրերը կը հրատարակուի:

Տարեկան բաժանորդագրին է մէկ հարիւրնոց թուղթ կանխիկ:

Վեցամսեայն մէկ յիսուննոց:

Եռամսեայն մէկ քսաննոց եւ տասնոց:

Միամսեայն մէկ տասնոց:

Ծանուցման տողը երկու դրուչ է:

Խմբագրութեան ուղղեալ նամակ կամ գիրք տ չը տրուի:

Լրագրոյս վերաբերեալ ու է գիր պէտք է ուղղել առ Տէր-Խմբագիր Մ. Յ. Մեղիքեան Բիգա բաշա խան թիւ 1:

ՏԵՂԻՍՏԻՒԹԻՒՆ

Մ. Յ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ

ՏՊԱԳՐ. Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐ

Բիգա փաշա խան թիւ 3